



Kartläggning av användning av dopning, kosttillskott och narkotika bland gymtränande

En enkätundersökning genomförd på träningsanläggningar i Kungsbacka kommun våren 2012

Kungsbacka - Sveriges Kvalitetskommun

Sammanfattning

2 (13)

- Erbjudande om att prova/köpa dopningsmedel har 16% av männen och 2% av kvinnorna fått
- Det var vanligast att få erbjudandet på gymmet, enligt knappt varannan man (45%) och drygt var tredje kvinna (33%)
- Var femte man som hade blivit erbjuden att prova/köpa dopningsmedel fick erbjudandet i skolan. Det var lika vanligt att få erbjudandet i skolan som på krogen respektive på gatan
- Inga kvinnor hade använt dopningsmedel. Bland männen hade 3% använt dopningsmedel. En dryg fjärdedel av alla män som använt dopningsmedel har gjort det de senaste tolv månaderna. Bakom användandet av dopningsmedel ligger främst en önskan som en snyggare kropp (64%) samt större muskler (46%), att uppnå bättre idrottsresultat var en inte lika viktig orsak (27%)
- Internet var det vanligaste stället för männen att få tag på dopningsmedel (27%). Det var lika vanligt att männen fick tag på dopningsmedel i skolan som på gymmet (18%)
- Andelen män som styrketränade 3 ggr eller fler/v utgjordes av fler dopningsanvändare (4%) än den andel män som styrketränade upp till 2 ggr/v (1%)
- Mer än hälften de män som hade använt dopningsmedel hade också använt narkotika (54%)
- Var sjätte man (16%) och var tionde kvinna (9%) hade någon gång använt narkotika. Alla kvinnorna och de flesta av männen (88%) som hade använt narkotika hade använt hasch/marijuana
- Över hälften av både männen (61%) respektive kvinnorna (54%) använde kosttillskott minst ett par gånger i veckan. Två tredjedelar av männen (62%) respektive en tredjedel av kvinnorna (36%) hade någon gång använt kosttillskott. Kosttillskotten användes i första hand i muskelökande syfte. Över hälften av männen (55%) respektive kvinnorna (61%) fick tag på kosttillskotten i hälsokostaffären, endast var sjunde man respektive kvinna fick tag på kosttillskott på gymmet (14%)
- Fler än fyra av fem tillfrågade anser att det är viktigt att gymmet arbetar aktivt för att förebygga dopning, men samtidigt anser drygt var tredje tillfrågad att det är upp till var och en att bestämma om hen vill använda dopningspreparat
- Knappt varannan man respektive drygt var tredje kvinna kände till att gymmet de tränar på har en dopningspolicy

Inledning

3 (13)

Kungsbacka kommun arbetar mot dopning och våld. En del av arbetet innebär att medverka i PRODIS, Prevention av dopning i Sverige. Det finns ett behov av att kartlägga hur användningen av dopningsmedel, kosttillskott och narkotika ser ut i nuläget. Resultatet i föreliggande rapport utgör en baslinjemätning. Denna fungerar som referenspunkt för framtida mätningar av effekten av preventiva insatser.

Metod

Enkätundersökningen har genomförts inom ramen för PRODIS arbete. Enkäten togs fram i samarbete med Socialhögskolan i Lund. Enkäten bestod av 27 frågor och omfattade bakgrundsvariabler (ålder, kön, utbildningsbakgrund och sysselsättning), frågor kring omfattning av styrketräning, om och hur ofta annan form av träning bedrivs, erfarenhet av dopningsmedel samt frekvens av kosttillskottsanvändning. Frågor om narkotikabruk ställdes, likaså attitydfrågor om dopningsförebyggande åtgärder.

Enkäten delades ut till styrketränande på privata, kommunala och föreningsdrivna träningsanläggningar i Kungsbacka kommun under februari-maj 2012. Enkätutdelningen skedde vid två tillfällen, det ena under en vardag och det andra under en helgdag. Alla som vid dessa tillfällen besökte gymmet för att styrketräna uppmanades att besvara enkäten, som var anonym och frivillig.

I föreliggande rapport görs jämförelser med det nationella resultatet*. Deltagande län/kommuner är förutom Kungsbacka kommun även Norrbottens län, Västernorrlands län, Stockholms län, Östergötlands län, Kronobergs län, Örebro län och Malmö stad.

*Det nationella resultatet finns i rapporten som kan läsas här:

http://prodis.se/sites/default/files/images/u63/Rapport%20PRODIS_0.pdf

Resultat

4 (13)

I Kungsbacka kommun deltog 10 träningsanläggningar i undersökningen. 568 personer valde att besvara enkäten (363 män och 205 kvinnor). Majoriteten av respondenterna var 17-22 år.

Fler män än kvinnor har blivit erbjudna att prova på och/eller köpa dopningsmedel.

Tabell 3 visar:

16% av männen och 2% av kvinnorna har blivit erbjudna att prova på och/eller köpa dopningsmedel. Det var vanligast bland männen att de erbjöds att prova på och/eller köpa dopningsmedel på gymmet (45%). Det var lika vanligt att män erbjöds att prova på och/eller köpa dopningsmedel i skolan som på krogen och på gatan (ca 20%). De få kvinnor som blivit erbjudna att prova på och/eller köpa har blivit erbjudna i skolan (67%) eller på gymmet (33%).

Det var endast män som uppgav att de har använt dopningsmedel. Det är lika vanligt att få tag på dopningsmedel i skolan som på gymmet. De flesta får tag på preparaten på Internet. Önskan om en snyggare kropp ligger bakom dopningsanvändningen.

Tabell 4 visar:

3% av männen har använt dopningsmedel någon gång. Inga kvinnor rapporterade att de har använt dopningsmedel någon gång. Männen har fått tag på dopningsmedel i första hand på Internet (27%). Det var lika vanligt att männen fick tag på dopningsmedel i skolan som på gymmet och på gatan (18%). Orsaken till att männen använde dopningsmedel var att de vill få en snyggare kropp (64%). I andra hand var orsaken är att de vill få större muskler och bli starkare (46%). I tredje hand använde männen dopningsmedel för att uppnå bättre idrottsresultat (27%). Av alla män i undersökningen som har använt dopningsmedel är det 1% som har gjort det under de tolv senaste månaderna, detta motsvarar en dryg fjärdedel (27%) av de män som någon gång använt dopningsmedel.

Fler män än kvinnor använde kosttillskott. Tillskotten användes främst i muskelökande syfte. Över hälften av både männen och kvinnorna använde kosttillskott minst ett par gånger i veckan. Över hälften av männen och kvinnorna fick tag på kosttillskotten i hälsokostaffärer, endast var sjunde man respektive kvinna fick tag på kosttillskott på gymmet.

Tabell 5 visar:

2/3 av männen (62%) respektive 1/3 av kvinnorna (36%) har någon gång använt kosttillskott. Majoriteten av männen (83%) respektive kvinnorna (42%) har använt kosttillskott i muskelökande syfte. Över 1/3 av männen (35%) använde kosttillskott ett par gånger i veckan. Nästan lika många män använde kosttillskott varje dag (26%). Liknande frekventa användning av kosttillskott kunde ses bland kvinnorna (26% använde det ett par gånger i veckan, 28% använde det varje dag). Fler än hälften av männen (55%) respektive kvinnorna (61%) fick tag på kosttillskott i hälsokostaffär. Endast var sjunde man (14%) respektive kvinna (15%) handlade sina kosttillskott på gymmet.

Var sjätte man och var tionde kvinna har använt narkotika. Alla kvinnor och de flesta av männen som brukat narkotika har valt att använda hasch/marijuana.

Tabell 5 visar vidare:

16% av männen respektive 9% av kvinnorna har någon gång använt narkotika utan läkares inrådan.

Fler än fyra av fem av alla tillfrågade ansåg att gym och träningsanläggningar ska arbeta aktivt mot dopning.

Tabell 6 visar:

83% av männen respektive 91% av kvinnorna ansåg att det är viktigt att gymmet arbetar aktivt för att motverka dopning. Drygt var tredje tillfrågad ansåg att det ”är upp till var och en att bestämma om man vill använda dopningspreparat”.

Knappt varannan man respektive drygt var tredje kvinna kände till den gemensamma dopningspolicyn som alla medverkande träningsanläggningar arbetar efter.

Tabell 7 visar:

Knappt varannan man (43%) respektivedrygt var tredje kvinna (37%) kände till att ”gymmet jag tränar på har en policy mot dopning”.

Dopningsanvändningen var större bland de män som styrketränade ofta. Majoriteten av de män som använt dopningsmedel har också använt narkotika.

Den nationella undersökningen har genomfört sambandsjämförelser kring träningsfrekvens och dopning samt dopning och narkotikabruk. Tabell 5 och 7 i den nationella undersökningen visar att män som styrketränade 3 ggr eller fler/v använde dopningsmedel oftare än de män som styrketränade upp till 2 ggr/v. (4% respektive 1% använde dopningsmedel), tabell 5. Mer än hälften av de män som använt dopningsmedel har också använt narkotika 54%, tabell 7.

Sammanställning

6 (13)

Nedan följer sammanställningen av resultatet för Kungsbacka kommun.
Anmärkningsvärda siffror är färgmarkerade och har diskuterats i resultatet.

Tabell 1. Antal och andel (%) bland män och kvinnor

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Bor med:				
själv	50	14	24	12
partner	173	48	113	55
föräldrar/ vårdnadshavare	129	36	61	30
annat	11	3	7	3
Sysselsättning:				
pågående gymnasieutbildning	96	26	38	19
pågående högskoleutbildning	14	4	10	5
arbetar	222	61	141	69
arbetslös	7	2	0	0
sjukskriven	1	0,3	1	1
pensionär	16	4	9	4
annat	7	2	6	3
Utbildning				
grundskoleutbildning	113	31	47	23
gymnasieutbildning	163	45	88	43
högskoleutbildning	87	24	69	34

Tabell 2. Antal och andel (%) bland män och kvinnor som svarat ja på frågorna

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Styrketränar på gym:				
aldrig	1	0,3	0	0
mer sällan än en gång i veckan	18	5	19	10
1-2 gånger i veckan	90	25	101	50
3-4 gånger i veckan	186	52	68	34
5 gånger i veckan eller mer	64	18	13	7
Tränar något annat än styrketräning				
aldrig	8	3	5	3
mer sällan än en gång i veckan	30	13	6	4
1-2 gånger i veckan	113	47	71	48
3-4 gånger i veckan	55	23	48	33
5 gånger i veckan eller mer	33	14	17	12
Utövar idrott/ fysisk aktivitet utöver styrketräning				
ishockey	20	9	2	1
fotboll	43	19	13	9
handboll	23	10	7	5
brottning	1	0,4	1	1
body building	4	2	4	3
body fitness	9	4	11	8
tyngdlyftning	7	3	1	1
styrketräning	13	6	1	1
kampsport	14	6	3	2
annat*	142	62	111	78

* gruppträning, golf, power walking etc.

Tabell 3. Antal och andel (%) bland män och kvinnor som svarat ja på frågorna

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Känner någon som använder dopningsmedel:	39	11	10	5
Någon gång blivit erbjuden att prova och/eller köpa dopningsmedel:	58	16	3	2
Ställen man har blivit erbjuden att prova/köpa dopningsmedel				
skolan	11	19	2	67
arbetsplatsen	5	9	0	0
gym	26	45	1	33
krogen	12	21	0	0
gatan	11	19	0	0
läkare	-	-	-	-
internet	15	26	0	0
annat ställe	12	21	0	0

Tabell 4. Antal och andel (%) bland män och kvinnor som svarat ja på frågorna

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Någon gång använt anabola androgena steroider, tillväxthormon eller annat dopningsmedel utan läkares inrådan	11	3	0	0
Användandet av dopningsmedel (aas anv)				
Prövat någon eller några gånger	4	36	0	0
1-3 gånger	4	36	0	0
Fler än 3 gånger	2	18	0	0
Ställen där man har fått tag på dopningsmedel (aas anv)				
skolan	2	18	0	0
arbetsplatsen	1	9	0	0
gym	2	18	0	0
krogen	-	-	-	-
gatan	2	18	0	0
läkare	-	-	-	-
internet	3	27	0	0
annat	4	36	0	0
Orsak till anv. dopningsmedel (aas anv)				
uppnå bättre idrottsresultat	3	27	0	0
snyggare kropp	7	64	0	0
större muskler	5	46	0	0
bli starkare	5	46	0	0
orka träna mer	2	18	0	0
snabbare återhämtning från skador	2	18	0	0
annat	2	18	0	0
Använt anabola androgena steroider, tillväxthormon eller annat dopningsmedel under de senaste 12 månaderna utan läkares inrådan	3	1	0	0

(3 personer av totalt 11 personer som någon gång använt dopningsmedel = 27%)

Tabell 5. Antal och andel (%) bland män och kvinnor som svarat ja på frågorna

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Någon gång använt kosttillskott	223	62	72	36
Vilket/ vilka kosttillskott har man använt				
muskelökande	186	83	30	42
prestationshöjande	89	40	24	33
fettförbrännande	34	15	20	28
annat	43	19	36	50
Användning av kosttillskott				
mer sällan än en gång i månaden	53	24	23	32
en gång i månaden	7	3	4	6
ett par gånger i månaden	20	9	6	8
ett par gånger i veckan	78	35	19	26
varje dag	58	26	20	28
Ställen där man fick tag på kosttillskott				
hälsokostaffär	123	55	44	61
gym	32	14	11	15
vän	12	5	6	8
egen import	2	1	0	0
internet	89	40	19	26
annat	27	12	19	26
Någon gång använt narkotika utan läkarens inrådan				
läkarens inrådan	59	16	18	9
Använt narkotika:				
senaste 12 månaderna	18	5	1	1
senaste 30 dagarna	6	2	1	1
hasch/marijuana	52	88	18	100
amfetamin	14	24	5	28
kokain	17	29	4	22
heroin	1	2	1	6
hallucinogener	6	10	0	0
ecstasy	10	17	2	11
benzodiazepiner	6	10	1	6
annat	4	7	1	6

Tabell 6. Antal och andel (%) bland män och kvinnor som **instämmer helt eller delvis** i påståendena.

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Det är OK att genomföra oanmälda dopningstester av tränande på gym	264	75	161	81
Det är rätt att stänga av tränande som använder anabola steroider eller andra otillåtna preparat	293	83	176	88
Jag kan tänka mig att skriva på ett avtal då jag köper träningskort om att jag kan bli avstängd från gymmet om jag tar otillåtna preparat	308	87	187	94
Det är viktigt att gymmet som jag tränar arbetar aktivt för att motverka dopning	293	83	181	91
Det är upp till var och en att bestämma om man vill använda dopningspreparat	143	41	76	38

Tabell 7. Antal och andel (%) bland män och kvinnor som svarat ja på frågorna.

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Gymmet jag tränar på har en policy mot dopning	150	43	74	37

Från den nationella undersökningen finns sambandsjämförelser mellan dopningsanvändning och träningsfrekvens av styrketräning respektive användning av narkotika.

Tabell 5. Användande av AAS eller annat dopingmedel fördelat på gymträning, endast män i procent.

<i>Någon gång använt anabola androgena steroider</i>		
Träningsfrekvens av styrketräning:	Aldrig -2 ggr/veckan	3 ggr/veckan eller mer
Län/Kommun	(%)	(%)
Norrbottnens län	1	9*
Västernorrlands län	0	4
Stockholms län	1	5
Östergötlands län	2	2
Kungsbacka kommun	1	4
Örebro län	0,1	3

*Styrketräning 4 ggr/veckan eller mer.

Tabell: 7: Antal och andel män som använt aas som också har använt narkotika någon gång.

Någon gång använt anabola androgena steroider som också använt narkotika någon gång

Län/ Kommun	Antal	Andel (%)
Norrbottnens län*		
Västernorrlands län	5	71
Stockholms län	24	71
Östergötlands län	6	100
Kungsbacka kommun	6	54
Malmö stad*		
Örebro län	4	57
Kronobergs län	6	60

*Data finns ej tillgängligt.

Nationell jämförelse och diskussion

13 (13)

Det ser på det stora hela ut i Kungsbacka som det ser ut nationellt kring dopningsmedel, kosttillskott och narkotika. Det är fler män än kvinnor som har blivit erbjudna att prova/köpa dopningsmedel. I Kungsbacka har 3% av männen använt dopningsmedel. I nationellt perspektiv har 2-6% av männen använt dopningsmedel. Ingen kvinna i Kungsbacka har uppgett att hon använt dopningsmedel. I övriga landet utgör kvinnorna 0-2% av dopningsanvändarna.

Det är i Kungsbacka som det är nationellt; önskan om en snyggare kropp och större muskler/att bli starkare ligger bakom dopningsanvändningen bland männen. Kungsbacka hamnar med näst högsta resultat i denna fråga. Att orsaken skulle vara att nå bättre idrottsresultat med hjälp av dopningsmedel stämmer inte in på de dopningsanvändande männen i Kungsbacka. I denna fråga hamnar Kungsbacka på delad sistaplats. Det kan funderas kring hur kroppsidealet ser ut bland de dopningsanvändande männen generellt och specifikt i Kungsbacka. Vidare kan det funderas kring hur kroppsidealet i Kungsbacka kan kopplas till kommunens socioekonomiska status.

Precis som i övriga landet är dopningsanvändarna i Kungsbacka representerade i högre grad bland män som styrketränar ofta. Hälften av de män i Kungsbacka som använde dopningsmedel använde också narkotika. I övriga landet är denna siffra något högre. Narkotikaanvändningen bland männen i Kungsbacka ligger på 16% och i övriga landet på 15%. Bland kvinnorna i Kungsbacka är narkotikaanvändningen 9% och i övriga landet 12% (Nationella folkhälsoenkäten, FHI).

Precis som i övriga landet är användningen av kosttillskott i Kungsbacka högre bland männen än bland kvinnorna. Ungefär två tredjedelar av männen respektive en tredjedel av kvinnorna har använt kosttillskott. I Kungsbacka uppger över hälften av männen respektive kvinnorna att de fick tag på kosttillskotten i hälsokostaffär och bara var sjunde man respektive kvinna fick tag på kosttillskott på gymmet. Detta kan möjligen ses som en positiv effekt av den successiva minskningen av utbudet av kosttillskott som gymmen i Kungsbacka aktivt har genomfört. Siffrorna är relativt låga trots att en träningsanläggning som baserar en stor del av sin verksamhet på kosttillskott och måltidsersättningar har deltagit i föreliggande undersökning.

Majoriteten av de styrketränande männen och kvinnorna i Kungsbacka anser, i enlighet med det nationella resultatet, att det är viktigt att gymmet arbetar aktivt för att motverka doping. Anmärkningsvärt är dock att var fjärde tillfrågad i Kungsbacka anser att det är upp till var och en att bestämma om hen vill använda dopningsmedel. Kan detta ses som ett uttryck för insikten att ansvaret för individens hälsa och välmående ligger på individen själv men att gymmet ska erbjuda förebyggande åtgärder? Möjligen kan det ses som ett uttryck för individualismen som kan påstås karakterisera den yngre generationen. Denna fundering härstammar ur att majoriteten av respondenterna i Kungsbacka var 17-22 år.